๕.๓. ภาวตัทธิต

ภาวตัทธิต ลงปัจจัย ๗ ตัว คือ **ณฺย ตฺต ตา ตฺตน เณยฺย ณ กณฺ** แทนคำว่า "**ภาว**" แปลว่า "**ความมี ความเป็น**"

๓๘๗. ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ. (๓ บท, ปัจจยวิธิ)

ลง ณฺย ตฺต ตา ปัจจัย ในอรรถภาวะ

ตุศัพท์

ตุศัพท์ ในสูตรนี้ รวมเอาการลง **ตฺตน เณยฺย** ปัจจัย

พึงทราบว่า บทที่ลง **ณฺย ตฺต ตฺตน เณยฺย** ปัจจัย จะสำเร็จเป็น **นปุงสกลิงค์แน่นอน**
บทที่ลง **ตา** ปัจจัย จะสำเร็จเป็น **อิตถีลิงค์แน่นอน**

อุทาหรณ์

๑. **ณฺย** ปัจจัย หลังจาก **พฺราหฺมณ** ศัพท์ ในการกล่าวคุณ, ลบ อวัณณะ, วุทธิ

อลสสฺส ภาโว	= **อาลสฺยํ.**	ความเป็นผู้เกียจคร้าน
อโรคสฺส ภาโว	= **อาโรคฺยํ.**	ความเป็นผู้ไม่มีโรค
อุทคฺคสฺส ภาโว	= **โอทคฺยํ.**	ความเป็นผู้มีจิตสูง (ลบ คฺ)
สขิโน ภาโว	= **สขฺยํ.**	ความเป็นผู้มีเพื่อน
อณณสฺส ภาโว	= **อาณณฺยํ.**	ความเป็นผู้ไม่มีหนี้
วิธวาย ภาโว	= **เวธพฺยํ.**	ความเป็นหญิงหม้าย
ทุพฺพลสฺส ภาโว	= **ทุพฺพลฺยํ.**	ความเป็นผู้อ่อนแอ
พาลสฺส ภาโว	= **พาลฺยํ.**	ความเป็นคนพาล
จปลสฺส ภาโว	= **จาปลฺยํ.**	ความเป็นผู้หวั่นไหวง่าย

เพราะ ย ลง **อิ** อาคม = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาเทสา จ.

วิยตฺตสฺส ภาโว	= **เวยฺยตฺติยํ.**	ความเป็นผู้ฉลาด (วุทธิ, ซ้อน ยฺ)
มจฺฉรสฺส ภาโว	= **มจฺฉริยํ.**	ความเป็นผู้ตระหนี่
อิสฺสรสฺส ภาโว	= **อิสฺสริยํ.**	ความเป็นผู้ปกครอง ความเป็นใหญ่
อลสสฺส ภาโว	= **อาลสิยํ.**	ความเป็นผู้เกียจคร้าน
มุณฺฑสฺส ภาโว	= **มุณฺฑิยํ.**	ความเป็นผู้ศีรษะโล้น
มูฬฺหสฺส ภาโว	= **มูฬฺหิยํ.**	ความเป็นผู้ลุ่มหลง

อาเทศอักษรที่มี ย = ยวตํ ตลนทการานํ พฺยญฺชนานิ จลญชการตฺตํ.

ปณฺฑิตสฺส ภาโว	= **ปณฺฑิจฺจํ.**	ความเป็นบัณฑิต (ตฺย เป็น จ, ซ้อน จฺ)
พหุสฺสุตสฺส ภาโว	= **พาหุสฺสจฺจํ.**	ความเป็นผู้ศึกษามามาก

ปุโรหิตสฺส ภาโว = **โปโรหิจฺจํ.** ความเป็นปุโรหิต
อธิปติสฺส ภาโว = **อาธิปจฺจํ.** ความเป็นอธิดี ความเป็นใหญ่
มุฏฺฐสฺสติสฺส ภาโว = **มุฏฺฐสฺสจฺจํ.** ความเป็นผู้สติหลงลืม (ลบ อิ = จศัพท์)
กุสลสฺส ภาโว = **โกสลฺลํ.** ความเป็นผู้ฉลาด (ลฺย เป็น ล, ซ้อน ลฺ)
วิปุลสฺส ภาโว = **เวปุลฺลํ.** ความเป็นผู้บริบูรณ์
สมานานํ ภาโว = **สามญฺญํ.** ความเป็นผู้เสมอกัน
คิลานสฺส ภาโว = **เคลญฺญํ.** ความเป็นผู้เจ็บไข้
คิลานสฺส ภาโว = **เคลญฺญํ.** ความเป็นผู้เจ็บไข้ (รัสสะ อา เป็น อ = กฺวจาทิ)

มีรูปอาเทศ = **การ**ศัพทย์ใน ยวตํ ตลนทการานํ พฺยญฺชนานิ จลญชกา**การ**ตฺตํ.
สุหทสฺส ภาโว = **โสหชฺชํ.** ความเป็นผู้มีใจดี (ทฺย เป็น ช, ซ้อน ชฺ)
วิสารทสฺส ภาโว = **เวสารชฺชํ.** ความเป็นผู้แกล้วกล้า
กุสีทสฺส ภาโว = **โกสชฺชํ.** ความเป็นผู้เกียจคร้าน (อี เป็น อ = เตสุ วุทฺธิ)
ปุริสสฺส ภาโว = **โปริสํ.** ความเป็นบุรุษ (การศัพท์)
สุมนสฺส ภาโว = **โสมนสฺสํ.** ความเป็นผู้มีใจดี (สฺ อาคม = เตสุ วุทฺธิ, สฺย เป็น ส)
ทุมนสฺส ภาโว = **โทมนสฺสํ.** ความเป็นผู้มีใจร้าย (การศัพท์)
สุวจสฺส ภาโว = **โสวจสฺสํ.** ความเป็นผู้ว่าง่าย (การศัพท์)
ทุวจสฺส ภาโว = **โทวจสฺสํ.** ความเป็นผู้ว่ายาก (การศัพท์)
นิปกสฺส ภาโว = **เนปกฺกํ.** ความเป็นผู้ฉลาด (การศัพท์)
อธิกสฺส ภาโว = **อาธิกฺกํ.** ความเป็นผู้ยิ่ง (การศัพท์)
ทุภคสฺส ภาโว = **โทภคฺคํ.** ความเป็นผู้โชคร้าย (การศัพท์)
วาณิชสฺส ภาโว = **วาณิชฺชํ.** ความเป็นพ่อค้า (การศัพท์)
ราชิโน ภาโว = **รชฺชํ.** ความเป็นพระราชา (การศัพท์, รัสสะ = กฺวจาทิ)
สรูปสฺส ภาโว = **สารุปฺปํ.** ความเป็นสิ่งสมควร (การศัพท์)
อุปมาย ภาโว = **โอปมฺมํ.** ความเป็นสิ่งอุปมา (การศัพท์)
สุขุมสฺส ภาโว = **โสขุมฺมํ.** ความเป็นผู้ละเอียดอ่อน (การศัพท์)

มีรูปอาเทศด้วย การศัพท์แล้ว ซ้อนอักษรต่างกัน = วคฺเค โฆสาโฆสานํ ตติยปฐมา.
ตถสฺส ภาโว = **ตจฺฉํ.** ความเป็นจริง (ถฺย เป็น ฉ = การศัพท์, ซ้อน จฺ)
ทุมฺเมธสฺส ภาโว = **ทุมฺเมชฺฌํ.** ความเป็นผู้มีปัญญาน้อย (ธฺย เป็น ฌ, ซ้อน ชฺ)
สมณสฺส ภาโว = **สามญฺญํ.** ความเป็นสมณะ (ณฺย เป็น ญ, ซ้อน ญฺ)
พฺราหฺมณสฺส ภาโว = **พฺราหฺมญฺญํ.** ความเป็นพราหมณ์ (ณฺย เป็น ญ, ซ้อน ญฺ)
นิปุณสฺส ภาโว = **เนปุญฺญํ.** ความเป็นละเอียดอ่อน (ณฺย เป็น ญ, ซ้อน ญฺ)

ทำตัวรูป ณฺย ปัจจัย ในอรรถภาวะ

อาลสฺยํ = อลส + ณฺย

อลส ณฺย	- ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ	= ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
อลส ย	- ลบ ณฺ อนุพันธ์	= เตสํ โณ โลปํ.
อาลส ย	- วุทธิ อ เป็น อา	= วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
อาลสฺ ย	- เพราะ ย ลบ อ หน้า	= อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
อาลสฺย	- เรียก อาลสฺย ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
อาลสฺย สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
อาลสฺย อํ	- อาเทศ สิ เป็น อํ	= สึ.
อาลสฺยํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **อาลสฺยํ** ความเป็นผู้เกียจคร้าน	

เวยฺยตฺติยํ = วิยตฺต + ณฺย

วิยตฺต ณฺย	- ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ	= ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
วิยตฺต ย	- ลบ ณฺ อนุพันธ์	= เตสํ โณ โลปํ.
เวยตฺต ย	- วุทธิ อิ เป็น เอ	= วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
เวยฺยตฺต ย	- ซ้อน ยฺ	= ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
เวยฺยตฺต อิ ย	- ลง อิ อาคม	= เตสุ วุทฺธิ...
เวยฺยตฺติย	- แยก ลบ รวม เรียกว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
เวยฺยตฺติย สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เวยฺยตฺติย อํ	- อาเทศ สิ เป็น อํ	= สึ.
เวยฺยตฺติยํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **เวยฺยตฺติยํ** ความเป็นผู้ฉลาด	

ปณฺฑิจฺจํ = ปณฺฑิต + ณฺย

ปณฺฑิต ณฺย	- ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ	= ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
ปณฺฑิต ย	- ลบ ณฺ อนุพันธ์	= เตสํ โณ โลปํ.
ปณฺฑิตฺ ย	- เพราะ ย ลบ อ หน้า	= อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
ปณฺฑิ จ	- อาเทศ ตฺย เป็น จ	= ยวตํ ตลนทการานํ ...
ปณฺฑิจฺจ	- ซ้อน จฺ	= ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
ปณฺฑิจฺจ	- เรียก ปณฺฑิจฺจ ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
ปณฺฑิจฺจ สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ปณฺฑิจฺจ อํ	- อาเทศ สิ เป็น อํ	= สึ.
ปณฺฑิจฺจํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **ปณฺฑิจฺจํ** ความเป็นบัณฑิต	

พาหุสฺสจฺจํ = พหุสฺสุต + ณฺย

พหุสฺสุต ณฺย - ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ = ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
พหุสฺสุต ย - ลบ ณฺ อนุพันธ์ = เตสํ โณ โลปํ.
พาหุสฺสุต ย - วุทธิ อ เป็น อา = วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
พาหุสฺสุตฺ ย - เพราะ ย ลบ อ หน้า = อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
พาหุสฺสุ จ - อาเทศ ตฺย เป็น จ = ยวตํ ตลนทการานํ ...
พาหุสฺสุจฺจ - ซ้อน จฺ = ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
พาหุสฺสจฺจ - อาเทศ อุ ที่ สุ เป็น อ = เตสุ วุทฺธิ...
พาหุสฺสจฺจ - เรียก พาหุสฺสจฺจ ว่านาม = ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
พาหุสฺสจฺจ สิ - ลง สิ ปฐมา = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
พาหุสฺสจฺจ อํ - อาเทศ สิ เป็น อํ = สึ.
พาหุสฺสจฺจํ - แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **พาหุสฺสจฺจํ** ความเป็นพหูสูตร เรียนมามาก

เคลญฺญํ = คิลาน + ณฺย

คิลาน ณฺย - ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ = ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
คิลาน ย - ลบ ณฺ อนุพันธ์ = เตสํ โณ โลปํ.
เคลาน ย - วุทธิ อิ เป็น เอ = วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
เคลานฺ ย - เพราะ ย ลบ อ หน้า = อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
เคลา ญ - อาเทศ นฺย เป็น ญ = ยวตํ ตลนทการานํ ...
เคลาญฺญ - ซ้อน ญฺ = ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
เคลญฺญ - รัสสะ อา ที่ ลา เป็น อ = กฺวจาทิมชฺฌุตฺตรานํ ทีฆรสฺสา ...
เคลญฺญ - เรียก เคลญฺญ ว่านาม = ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
เคลญฺญ สิ - ลง สิ ปฐมา = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เคลญฺญ อํ - อาเทศ สิ เป็น อํ = สึ.
เคลญฺญํ - แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **เคลญฺญํ** ความเป็นผู้เจ็บไข้

โสหชฺชํ = สุหท + ณฺย

สุหท ณฺย - ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ = ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
สุหท ย - ลบ ณฺ อนุพันธ์ = เตสํ โณ โลปํ.
โสหท ย - วุทธิ อุ เป็น โอ = วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
โสหทฺ ย - เพราะ ย ลบ อ หน้า = อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
โสห ช - อาเทศ ทฺย เป็น ช = ยวตํ ตลนทการานํ ...
โสหชฺช - ซ้อน ชฺ = ปร เทฺวภาโว ฐาเน.

โสหชฺช	- เรียก โสหชฺช ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
โสหชฺช สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
โสหชฺช อํ	- อาเทศ สิ เป็น อํ	= สึ.
โสหชฺชํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **โสหชฺชํ** ความเป็นผู้มีใจดี	

โสมนสฺสํ = สุมน + ณฺย

สุมน ณฺย	- ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ	= ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
สุมน ย	- ลบ ณฺ อนุพันธ์	= เตสํ โณ โลปํ.
โสมน ย	- วุทธิ อุ เป็น โอ	= วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
โสมน สฺย	- ลง สฺ อาคม	= เตสุ วุทฺธิ...
โสมน ส	- อาเทศ สฺย เป็น ส	= การศัพท์ใน ยวตํ ตลนทการานํ ...
โสมนสฺส	- ซ้อน สฺ	= ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
โสมนสฺส	- เรียก โสมนสฺส ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
โสมนสฺส สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
โสมนสฺส อํ	- อาเทศ สิ เป็น อํ	= สึ.
โสมนสฺสํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **โสมนสฺสํ** ความเป็นผู้มีใจดี	

สามญฺญํ = สมณ + ณฺย

สมณ ณฺย	- ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ	= ณฺยตฺตตา ภาเว ตุ.
สมณ ย	- ลบ ณฺ อนุพันธ์	= เตสํ โณ โลปํ.
สามณ ย	- วุทธิ อ เป็น อา	= วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
สามณฺ ย	- เพราะ ย ลบ อ หน้า	= อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
สาม ญ	- อาเทศ ณฺย เป็น ญ	= การศัพท์ใน ยวตํ ตลนทการานํ ...
สามญฺญ	- ซ้อน ญฺ	= ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
สามญฺญ	- เรียก สามญฺญ ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
สามญฺญ สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
สามญฺญ อํ	- อาเทศ สิ เป็น อํ	= สึ.
สามญฺญํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **สามญฺญํ** ความเป็นสมณะ	

ตฺต ตา ปัจจัย ลงในอรรถภาวะ

ปํสุกูลิกสฺส ภาโว	**= ปํสุกูลิกตฺตํ, ปํสุกูลิกตา.**	ความเป็นผู้ทรงผ้าบังสุกูลเป็นวัตร
เตจีวริกสฺส ภาโว	**= เตจีวริกตา.**	ความเป็นผู้ทรงผ้าไตรจีวรเป็นวัตร
โอทริกสฺส ภาโว	**= โอทริกตฺตํ, โอทริกตา.**	ความเป็นผู้เห็นแก่ท้อง

มนุสฺสสฺส ภาโว = **มนุสฺสตฺตํ, มนุสฺสตา.** ความเป็นมนุษย์ (ชาติ)
นีลสฺส ภาโว = **นีลตฺตํ, นีลตา.** ความเป็นวัตถุสีเขียว (คุณ)
ยาจกสฺส ภาโว = **ยาจกตฺตํ, ยาจกตา.** ความเป็นผู้ขอ (กริยา)
ทณฺฑิสฺส ภาโว = **ทณฺฑิตฺตํ, ทณฺฑิตา.** ความเป็นผู้มีไม้เท้า (ทัพพะ)
สจฺจวาทิสฺส ภาโว = **สจฺจวาทิตา.** ความเป็นผู้กล่าวคำสัตย์
ปารมิสฺส ภาโว = **ปารมิตา.** ความเป็นบารมี
กตญฺญุสฺส ภาโว = **กตญฺญุตา.** ความเป็นผู้กตัญญู (รัสสะ = กฺวาทิ..)
สพฺพญฺญุสฺส ภาโว = **สพฺพญฺญุตา.** ความเป็นผู้พระสัพพัญญู
อปฺปิจฺฉสฺส ภาโว = **อปฺปิจฺฉตา.** ความเป็นผู้ปรารถนาน้อย
อสํสคฺคสฺส ภาโว = **อสํสคฺคตา.** ความเป็นผู้ไม่คลุกคลี
ภสฺสารามสฺส ภาโว = **ภสฺสารามตา.** ความเป็นผู้ชอบพูดคุย
นิทฺทารามสฺส ภาโว = **นิทฺทารามตา.** ความเป็นผู้ชอบนอน
ลหุสฺส ภาโว = **ลหุตา.** ความเป็นสภาพเบา

ตฺตน ปัจจัย ลงในอรรถภาวะ
ปุถุชฺชนสฺส ภาโว = **ปุถุชฺชนตฺตนํ.** ความเป็นปุถุชน
เวทนาย ภาโว = **เวทนตฺตนํ.** ความเป็นเวทนา (รัสสะ = กฺวจาทิ...)
ชายาย ภาโว = **ชายตฺตนํ.** ความเป็นภรรยา

เณยฺย ปัจจัย ลงในอรรถภาวะ เป็นนปุงสกลิงค์
สุจิสฺส ภาโว = **โสเจยฺยํ.** ความเป็นของสะอาด
อธิปติสฺส ภาโว = **อาธิปเตยฺยํ.** ความเป็นอธิบดี เป็นใหญ่
กวิสฺส ภาโว = **กาเวยฺยํ.** ความเป็นนักกวี
เถนสฺส ภาโว = **เถยฺยํ.** ความเป็นขโมย (ลบ น = เตสุ วุทธิ..)

ณฺย ตา เณยฺย ปัจจัย ลงในอรรถ กัมมะ และ สกัตถะ = ณฺยตฺตตา โยควิภาคะ
วีรานํ ภาโว = **วีริยํ.** ความเป็นผู้กล้า ความเพียร
วีรานํ กมฺมํ = **วีริยํ.** การกระทำของผู้กล้า ความเพียร
ปริภฏฺฐสฺส กมฺมํ = **ปาริภฏฺฐยํ.** การกระทำของผู้เลี้ยงเด็ก
ปาริภฏฺฐยสฺส ภาโว = **ปาริภฏฺฐยตา.** ความเป็นผู้เลี้ยงเด็ก (ตัทธิต ๒ ชั้น = ณฺย+ตา)
โสวจสฺสสฺส ภาโว = **โสวจสฺสตา.** ความเป็นผู้ว่าง่าย
ภิสคฺคสฺส กมฺมํ = **เภสชฺชํ.** การกระทำของหมอ (ภิสช+ณฺย)
พฺยาวฏสฺส กมฺมํ = **เวยฺยาวจฺจํ.** การกระทำของผู้ขวนขวาย
สฐสฺส ภาโว กมฺมํ วา = **สาเฐยฺยํ.** ความเป็นคนคดโกง การกระทำของผู้ขี้โกง
ยถาภูตเมว = **ยถาภุจฺจํ.** ยถาภูตญาณ
กรุณาเยว = **การุญฺญํ.** ความกรุณา
ปตฺตกาลเมว = **ปตฺตกลฺลํ.** ถึงเวลาแล้ว

อากาสานนฺตเมว = **อากาสานญฺจํ.** อากาศอันไม่มีสิ้นสุด
กายปาคุญฺญเมว = **กายปาคุญฺญตา.** ความคล่องแคล่วของกาย

ทำตัวรูป

เภสชฺชํ = ภิสช + ณฺย

ภิสช ณฺย - ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ กัมมะ = ณฺยตฺตตา โยควิภาคะ.
ภิสช ย - ลบ ณฺ อนุพันธ์ = เตสํ โณ โลปํ.
เภสช ย - วุทธิ อิ เป็น เอ = วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
เภสชฺ ย - เพราะ ย ลบ อ หน้า = อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
เภส ช - อาเทศ ชฺย เป็น ช = การศัพท์ใน ยวตํ ตลนทการานํ ...
เภสชฺช - ซ้อน ชฺ = ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
เภสชฺช - เรียก เภสชฺช ว่านาม = ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
เภสชฺช สิ - ลง สิ ปฐมา = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เภสชฺช อํ - อาเทศ สิ เป็น อํ = สึ.
เภสชฺชํ - แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **เภสชฺชํ** การกระทำของหมอ

เวยฺยาวจฺจํ = เวยฺยาวฏ + ณฺย

เวยฺยาวฏ ณฺย - ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ กัมมะ = ณฺยตฺตตา โยควิภาคะ.
เวยฺยาวฏ ย - ลบ ณฺ อนุพันธ์ = เตสํ โณ โลปํ.
เวยฺยาวต ย - อาเทศ ฏ เป็น ต = เตสุ วุทฺธิ...
เวยฺยาวตฺ ย - เพราะ ย ลบ อ หน้า = อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
เวยฺยาว จ - อาเทศ ตฺย เป็น จ = ยวตํ ตลนทการานํ ...
เวยฺยาวจฺจ - ซ้อน จฺ = ปร เทฺวภาโว ฐาเน.
เวยฺยาวจฺจ - เรียก วยฺยาวจฺจ ว่านาม = ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
เวยฺยาวจฺจ สิ - ลง สิ ปฐมา = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เวยฺยาวจฺจ อํ - อาเทศ สิ เป็น อํ = สึ.
เวยฺยาวจฺจํ - แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **เวยฺยาวจฺจํ** การกระทำของผู้ขวนขวาย

อากาสานญฺจํ = อากาสานนฺต + ณฺย

อากาสานนฺต ณฺย - ลง ณฺย ปัจจัย ในอรรถ กัมมะ = ณฺยตฺตตา โยควิภาคะ.
อากาสานนฺต ย - ลบ ณฺ อนุพันธ์ = เตสํ โณ โลปํ.
อากาสานนฺตฺ ย - เพราะ ย ลบ อ หน้า = อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
อากาสานนฺ จ - อาเทศ ตฺย เป็น จ = ยวตํ ตลนทการานํ ...

อากาสานํ จ	- อาเทศ นฺ เป็น ํ	= เตสุ วุทฺธิ...
อากาสานญฺจ	- อาเทศ ํ เป็น ญฺ	= วคฺคนฺตํ วา วคฺเค.
อากาสานญฺจ	- เรียก อากาสานญฺจ ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
อากาสานญฺจ สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
อากาสานญฺจ อํ	- อาเทศ สิ เป็น อํ	= สึ.
อากาสานญฺจํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **อากาสานญฺจํ** อากาศอันไม่สิ้นสุด	

๓๘๘. ณ วิสมาทีหิ. (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก วิสม ศัพท์เป็นต้น ลง ณ ตฺต ตา ปัจจัย ในอรรถภาวะ

วิสมสฺส ภาโว	**= เวสมํ, วิสมตฺตํ, วิสมตา.**	ความเป็นสถานที่ไม่สม่ำเสมอ
สุจิสฺส ภาโว	**= โสจํ, สุจิตฺตํ, สุจิตา.**	ความเป็นของสะอาด
ครุโน ภาโว	**= คาวโร.**	ความเป็นครูผู้ควรเคารพ
ครุโน ภาโว	**= คารโว.**	ความเป็นครูผู้ควรเคารพ
ปฏุโน ภาโว	**= ปาฏวํ, ปฏุตฺตํ, ปฏุตา.**	ความเป็นผู้ฉลาด
	(วุทธิ, อุ เป็น อว = จศัพท์ใน โอ สเร จ)	
อุชุโน ภาโว	**= อชฺชวํ, อุชุตา.**	ความเป็นผู้ซื่อตรง (อุ เป็น อา, รัสสะ)
มุทุโน ภาโว	**= มทฺทวํ, มุทุตา.**	ความเป็นผู้อ่อนโยน (อุ เป็น อา, รัสสะ)
อิสิสฺส ภาโว	**= อาริสฺยํ.**	ความเป็นฤาษี (อิ เป็น อา, ริ อาคม, อิ เป็น ย)
อุสภสฺส ภาโว	**= อาสภํ.**	ความเป็นผู้ประเสริฐ (อุ เป็น อา)
	(อาเทศ อิ อุ เป็น อา = อาตฺตญฺจ)	
กุมารสฺส ภาโว	**= โกมารํ.**	ความเป็นกุมาร
ยุวสฺส ภาโว	**= โยพฺพนํ.**	ความเป็นหนุ่ม (น อาคม = เตสุ วุทฺธิ..)
ปรมานํ ภาโว กมฺมํ วา	**= ปารมี.**	ความเป็นหรือการกระทำของผู้ประเสริฐ
สมคฺคานํ ภาโว	**= สามคฺคี.**	ความเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน
	(อี อิตถีปัจจัย = ณวณิกเณยฺยณนฺตูหิ)	

ทำตัวรูป

ปารมี = ปรม + ณ + อี

ปรม ณ	- ลง ณ ปัจจัย ในอรรถ ภาวะ	= ณ วิสมาทีหิ.
ปรม อ	- ลบ ณฺ อนุพันธ์	= เตสํ โณ โลปํ.
ปารม	- วุทธิ อ เป็น อา	= วุทฺธาทิสรสฺส วาสํโยคนฺตสฺส สเณ จ.
ปารม	- เรียก ปารม ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
ปารม อี	- ลง อี อิตถีโชตกปัจจัย	= ณวณิกเณยฺยณนฺตูหิ.

ปารมี	- แยก ลบ รวม เรียกว่านาม	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
ปารมี สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปจมา.
ปารมี	- ลบ สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.
ปารมี	- สำเร็จรูปเป็น **ปารมี** ความเป็น หรือการกระทำของผู้ประเสริฐ	

๓๘๙. **รมณียาทิโต กณฺ.** (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก รมณีย ศัพท์เป็นต้น ลง กณฺ ตฺต ตา ปัจจัย ในอรรถภาวะ

รมณียสฺส ภาโว	**= รามณียกํ, -ยตฺตํ, -ยตา.**	ความเป็นสถานที่ร่มรื่น
มนุญฺญสฺส ภาโว	**= มานุญฺญกํ, -ญตฺตํ, -ญตา.**	ความเป็นอารมณ์ที่จิตยินดี
ปิยรูปสฺส ภาโว	**= ปิยรูปกํ, -ปตฺตํ, -ปตา.**	ความเป็นรูปน่ารัก
กลฺยาณสฺส ภาโว	**= กลฺยาณกํ, -ณตฺตํ, -ณตา.**	ความเป็นสิ่งสวยงาม
โจรสฺส ภาโว	**= โจรกํ, -ริกา, -รตฺตํ, -รตา.**	ความเป็นโจร (อิอาคม = เตสุ วุทฺธิ...)
อฑฺฒสฺส ภาโว	**= อฑฺฒกํ,-ฒตฺตํ, -ฒตา.**	ความเป็นผู้มั่งคั่ง

จบ ภาวตัทธิต